

FÖRENINGEN
LÄCKÖ VÄNNER

Box 2256, SE-531 02 LIDKÖPING

www.lackovanner.se

Nyhetsbrev

Januari 2012

Vårkänslor – mitt i vintern!

Det är något särskilt med de första dagarna på nya året. Nu rullas de ut - obrutna, oförstörda och rena, helt oanvända framför oss. Alla med sina kvalitéer, särdrag och utmaningar. Känns bra att vara på slottskontoret. Visst är det skönt att vara ledig över jul och nyår, men arbete

och i övriga samhällslivet skänker en sorts struktur och överblickbarhet som är bra. Känner mig till och med vänligt inställd till den här så kallade vintern. Efter att två år i följd känt oro för hustak och tillbringat åtskilliga timmar med snöskyffeln går jag nu över slottsvallen i sju graders värme och längs gröna gräsmattor. Från Europa rapporteras om neddragningar, arbetslöshet och demonstrationer. Vid Läckö Slott blandas ljudet från hammarslag med byggkillarernas glada tillrop. Spåntaken renoveras och söder om området växer en ny byggnad fram. Naturum Vänerskärgården – Victoriahuset lockar redan många nyfikna till

platsen och självklart står vi till förfogande för de medlemmar som vill göra ett studiebesök under våren. Vi är mycket glada för att hela åtta myndigheter och organisationer på såväl statlig som regional och lokalnivå gör satsningar på besöksmålet Läckö Slott.

Framtiden kommer av sig själv, framsteget gör det inte.

Utöver nybyggnation och restaureringar, fylls Läckö Slott under året med inspirerande utställningar, grönskande slottsträdgård och ett rikt musikliv i olika genre. Nyfikenheten känns särskilt stor inför Janacek's "Den listiga lilla räven". Att vår operaverksamhet tilldelas

des "Operapriset 2011" för "sin djärva repertoarpolitik" gör oss verkligen stolta över nyckelpersonerna Catarina Gnospelius, Simon Phipps och övriga medarbetare. En positiv utveckling av besöksmålet Läckö Slott är en process som involverar många parter. Det gäller såväl externa organisationer, men man får heller inte förringa all samverkan internt. Bakom framgångsrik samverkan finns alltid ett välkomnande, öppet och inkluderande förhållningssätt. En vilja att välkomna människor, som tar sig uttryck som ord och handlingar. Med det som utgångspunkt, går vi med vårkänslor in i verksamhetsåret 2012.

Mer om innehållet i sommaren på Läckö Slott 2012 återkommer jag med i nästa nummer. Allt gott!

Magnus Lönnroth

VD för Stiftelsen Läckö Slott

Ute är det minus sex grader. Bilens handbroms har frusit fast, snön yr och radion varnar för blixthalka. På min dataskärm lyser olika bilder av rävar som smyger bland smörblommor i bländande solljus. På bordet ligger 20 svarta pärmar med nyss kopierade notsidor; Janáček musik - svart på vitt - som ska få liv och fylla borggården under tretton förtrollande sommarkvällar. Det känns väldigt avlägset såhär en mörk januarikväll.

I morgon ska jag träffa Linda och Anna som håller på att skapa sin tolkning av den underbara, lekfulla och samtidigt drabbande historien om räven och skogsvaktaren. Om mötet mellan människa och djur. Om livets rörelse från unga sprittande ben till gamla och trötta. Jag kan inte hjälpa det: jag tycker att det här är en av världens vackraste, mest sanna operor. Jag längtar till sommaren. Och inte bara för att slippa mörkret, kylan och den fastfrusna bromsen ...

Catarina Gnospelius

Producent för Stiftelsen Läckö Slotts opera

Biljetter till *Den listiga lilla räven* (13/7 - 4/8) säljs nu på Turistbyrå telefon 0510 200 20. Uppge ditt medlemsnummer vid bokning för rabatt.

Vårresa den 12 maj

Följ med på en dagsutfärd i Magnus Gabriels fotspår, men nu i egen bil.

Lördagen den 12 maj kl. 09.30 träffas vi vid **Husaby kyrka**.

Husaby kyrkas biskopsstol

Kyrkan, med sitt mäktiga trippeltorn från 1000-talet, är Sveriges första biskopskyrka. Magnus Gabriel skänkte både korskranket och altartavlan till Husaby kyrka, båda gjorda efter hans anvisningar 1679.

Efter Husaby går färden till **Ova kyrka**, från 1100-talet, som låg nära Gudvalla kloster. Denna kyrka förstörades och inreddes Magnus Gabriel samtidigt som han uppförde Mariedals slott 1668, ursprungligen tänkt som ett jaktstolt. I kyrkan hänger två vackra ljuskronor. Den främre är krönt av en dubbelörn och skänktes i början av 1700-talet av en grevinna de la Gardie till kyrkan. Sannolikt är ljuskronan ett krigsbyte från Jakob de la Gardies fälttåg 1610, då han intog Moskva.

Efter en kaffepaus besöker vi **Mariedals slott**, ritat av arkitekten Jean de la Vallée, där vår vice ordförande Ivar Virgin visar oss runt.

Pris inklusive visning, entré och kaffe 150 kr.

Anmälan till Britmari Brax, helst per mail, britmari@brax.nu. Tel 070-5930405.

Begränsat antal deltagare, anmälan krävs.

Läckö – Norge, gemensam historia, resa till Norge den 10-17:e juni 2012

Som traditionen bjuder har föreningen Läckö Vänner planerat en resa, som i år går till Norge, med buss. Resan innehåller också en tur med Hurtigruten från Trondheim till Bergen.

Västra Sverige och södra Norge har mycket gemensamt – språk, kultur, geografi och inte minst historia. Från Bohuslän och vidare längs kusten upp till Trondheim byggdes ett antal viktiga befästningar och slott med likheter med Läckö.

Som reseledare och guide på denna norge-resa medverkar **Roger de Robelin**, verksam som forskare på Nationalmuseum i Stockholm och välbekant för tidigare deltagare i Läckö Vänneres resor.

Detaljprogram om resan kommer att skickas till samtliga som nu i mitten av januari anmält intresse.

För mer information, intresseanmälan och frågor om resan kontakta Bodil Warolin per e-post warolin.b@telia.com eller på tel. 0708-523335.

Hela programmet, dag för dag, finns på www.lackovanner.se

Se hur bygget av Victoriahuset framskrider på www.lackovanner.se

Årets Operaföreställning

DEN LISTIGA LILLA RÄVEN är komponerad av Leoš Janáček (1854-1928) en tonsättare som just nu är i ropet och vars romantiska, folkloristiska musik omedelbart tilltalar. Janáček's poetiska och färgstarka opera från 1924 har premiär på Läckö Slotts borggård fredag 13 juli 2012 och spelas t o m 4 augusti. Linda Mallik, spännande nytexaminerad operaregissör, debuterar här i sitt första stora professionella sammanhang. Vid sin sida har hon kostymtecknaren Anna Ardelius som skapar kostymerna till Chess på Göteborgsoperan hösten 2012 samt vår musikaliske ledare och dirigent Simon Phipps. Det nya

In memoriam

Arne Frisinger, Läckö Vänneres uppskattade styrelsemedlem, avled hastigt den 25 september. På sitt vanliga engagerade sätt hade han dagen innan deltagit i Läckö Vänneres studiebesök på Läckö.

Arne var en engagerad människa. Han var engagerad i omsorgen om sin familj, i sin ansvarsfulla yrkesroll inom Svenska Lantmän, i utvecklandet av Lidköpings kommun, där han med familjen hade sin tillhörighet, liksom i föreningslivet, vilket inte minst Läckö Vänner kunde dra stor nytta av. Arne hade breda intressen och kunde på så sätt anlägga skiftande perspektiv på frågor som diskuterades i styrelsen till gagn för verksamheten kring Läckö slott. Tillsammans med engagemanget lyste humorn fram i samtalsinläggen liksom i det chosofria umgänget i samband med styrelsens möten.

Vi känner djup saknad efter Arne Frisinger och vill på detta sätt också förmedla en hälsning till Arnes maka Elisabeth och familjen i uppskattning av Arnes insatser för den kulturskatt som Läckö slott är.

Lars-Göran Lönnermark

stjärnskottet Sofie Asplund som den listiga räven möter etablerade Thomas Landers skogvaktare i en ensemble av handplockade, strålande sångare.

LÄCKÖ SLOTT VANN OPERAPRISET

Tidskriften OPERAs läsare röstade fram Läckö Slotts operaverksamhet som vinnare av Operapriset 2011, nominerad av tidningens kritikerkår för sin "djärva repertoarpolitik".

Priset, som delas ut för tjugofemte året i rad under premiärkvällen den 13 juli 2012, går för första gången till en operascen.

Många olika uppgifter för SFV:s slottsarkitekter

Vem ser till att vårt slott mår bra? Vilken tidsepok ska bevaras? Vad får man göra med ett gammalt slott? Hur blir det tillgängligt för alla och med minsta slitage? Säkerhet...

Det är många frågor som en slottsarkitekt funderar över. Läckö slotts arkitekt heter Roni Wallin och har en gedigen utbildning och erfarenhet inom detta område. Roni föddes i Stockholm men flyttade som åttaåring till Århus i Danmark. Efter realexamen arbetade han i pappans varuhus med dekor. En i varuhuset anställd arkitekt såg Ronis begåvning för att rita och teckna och uppmanade honom att välja samma yrke som han själv. Så Roni bestämde sig för att lära yrket från grunden och gick i snickarlära och fick gesällbrev 1965. Därefter blev det tekniska studier och 1967 kom han in genom nålsögat på Konstakademiets Arkitektskole i Köpenhamn. Valet föll sedermera på restaureringslinjen.

På 70-talet gick flyttlasset till Sverige och Chalmers Tekniska Högskola både för studier och som forskare och lärare. Samtidigt startade han och tre andra den firma där han ännu idag arbetar, Defyra Arkitekter AB i Göteborg. Ett av de tidiga uppdragen var restaureringen av Gustavi Domkyrka i Göteborg.

Historieintresset har alltid funnits där och 1998 blev Roni tillfrågad om han kunde vikariera för Stefan Smedsgård, Läckös då-

varande slottsarkitekt, som blivit sjuk. Just då höll man på att installera en

brandlarmcentral och en del av anläggningen monterades på vinden. Där lade Roni märke till att röd färg runnit på takstolarna. I ett rum i förborgen hittade han rödfärgade ekspån, varvid idén om att åter ha rödfärgade tak på slottet föddes. Det dröjde till 2007 innan första rödtjärningen gjordes. När Magnus Gabriel De la Gardie valde röd tjära till Läckös tak handlade det om att låta dåtidens människor tro, att slottet hade tegeltak - ett mycket finare och dyrare material än de faktiska ekspånen.

Roni vid "ritbordet" på sitt kontor i Göteborg

Arkitekter med specialistkompetens

En del byggnader och anläggningar kräver extra stor kompetens för att utvecklas och bevaras. Till dessa har Statens fastighetsverk (SFV) knutit särskilda slottsarkitekter med stor erfarenhet och kunskap om historiska byggnadsverk. För närvarande finns 34 slottsarkitekter i Sverige varav Roni Wallin är en. Hans uppgift är att vara rådgivande åt SFV i förvaltningen av Läckö slott och då se till att de arkitektoniska, konstnärliga, antikvariska och tekniska synpunkterna tillgodoses och säkerställa att kontinuitet och kvalitet uppnås i alla projekt. I uppgifterna ingår också att till SFV årligen göra en rapport om vad som gjorts på slottet under året. Här ingår förutom slottet också övriga byggnader och monument inom bygnadsminnet med park, trädgård och numer också Victoriahuset.

När Roni Wallin studerade till restaureringsarkitekt, hade han en av Danmarks mest kända arkitekter professor, m.a.a. Johannes Exner (2011 mottagare av danska Europa Nostra Priset) som läromästare. Han påpekade faran av att inte beakta och respektera en historisk byggnads hela existens. Han menade att lusten att föra byggnader tillbaka till en specifik tidsepok är ett av yrkets största problem. Om vi tänker på Läckö slott tänker vi nog att det är ett 1600-tals barockslott men dess historia börjar ju flera hundra år tidigare och fortsätter att fascinera och locka besökare än idag.

Vår slottsarkitekt har mycket att berätta om slottet under olika epoker. Bland annat har han läst stor del av de bevarade dokument som finns på Riksarkivet från 15- och 1600-talen. Vi ska be att få återkomma om det och om tankar för framtiden.

Stiftelsen Läckö Slott och
Föreningen Läckö Vänner
www.lackoslott.se
Box 2256
531 02 Lidköping
Tel 0510-48 46 60
Föreningens bankgiro 5749
-1474

Läckö Vännerns ordförande
Lars-Göran Lönnermark
Malmgatan 5, 532 31 Skara
Tel 0511-182 36
elg.lonnermark@swipnet.se

Sekreterare
Håkan Ridal
Marieholmsvägen 61
542 43 Mariestad
Tel 0501-185 26 h.ridal@tella.com

Resor
Britmari Brax britmari@brax.nu
Bodil Warolin warolin.b@tella.com

Redaktör
Ulla-Märta Tall um.tall@tella.com

AVGIFTER

Årsmedlem 200,-/ medlem och år
Guldmedlem 2.000,-/medlem och 10 år
Företagsmedlem 2.000,-/företag och år

FÖR MEDLEMMAR

Genom medlemskapet ger du värdefullt stöd till slottets verksamheter förutom att du får:

Gratis entré till slottet & trädgården.

- Inbjudan till sommarinviingen.
- Specialpris till Opera och musik.
- 50% rabatt på boken Greve Magnus Kök
- 50% rabatt på boken Hushåll på Läckö.
- 20 % rabatt på alla varor i slottsbutiken.
- Medlemsaktiviteter vår och höst.
- 50 % rabatt på entrén till Gunnebo Slott
- 50 % rabatt på entrén till Nääs Slott.
- För företag 10 fribiljetter till Slottet.
- För företag specialvisningar med mera.

**Stort tack till Sparbanken, Lidköping
som bekostat detta utskick av Läckö Vännerns
Medlemsblad!**

Sparbanken
Lidköping

MEDLEMSAVGIFT 2012

På årsmötet den 11 juni beslöts att årsavgiften skall vara oförändrad även för 2012. Använd gärna det bifogade inbetalningskortet till vårt bankgiro 5749-1474. Glöm inte att skriva **namn och adress** på inbetalningskortet. Betalar du via internetbanken måste du även där ange **namn och adress** under rubriken "Meddelande".

Finns det inget inbetalningskort i brevet så betyder det att avgiften för 2012 redan är betald. Tillsammans med nästa Nyhetsbrev kommer medlemskortet. Finns det då inget medlemskort med, så beror det på att du glömt ange namn och adress!

Betald medlemsavgift är en förutsättning för att t ex kunna utnyttja rabatten på operabiljetter. Turistbyrån kontrollerar mot medlemslistan. Vid årsskiftet var vi 655 medlemmar i Läckö Vänner.

Styrelsen 2012 fr v. Håkan Ridal, Ingrid Johnsson, Gunnar Dahlström, Ivar Virgin, Lars-Göran Lönnermark, Bodil Warolin, Ulla-Märta Tall, Britmari Brax, Magnus Lönnroth. Saknas på bilden gör Bengt KÅ Johansson.

ORDFÖRANDE HAR ORDET

"Den glömda historien" (Norstedts 2011) är titeln på en bok värd att läsas av alla Läckövänner. Journalisten och författaren John Chrispinsson har genom sin bok på 430 sidor fyllt många av mina kunskapsluckor när det gäller våra grannländer i öster. Han rör sig snabbt och ändå detaljrikt genom historien från 1100-talet fram till 2011. Han får mig att förundras över hur täta relationerna under vissa tider har varit liksom över den bestialiska grymhet och förnedring som vi människor har förmåga att utsätta varandra för. Och hur denna historia kunnat glömmas så.

Familjen De la Gardie spelar naturligtvis en roll i denna breda skildring allt ifrån Pontus De la Gardie: "Hans liv är som en roman". Pontus De la Gardie studerade i Bologna, blev munk i Frankrike, hoppade av och blev militär i Skottland, kom i dansk tjänst, blev svensk krigsfånge i Varberg, gjorde karriär hos Johan III och gifte sig med dennes dotter Sofia. Han var den förste svenske adelsmannen som tog emot egendomar i Estland, bland dessa Kolk - mellan Narva och Reval - som ända in på 1920-talet var i familjen De la Gardies ägo. Nu förvaltas Kolk av den finlandssvenska grenen av

familjen Stenbock, som driver hotell och restaurang där.

Pontus son Jacob intog Novgorod 1611 och blev den förste svenske generalguvernören i Riga 1621. Chrispinsson berättar hur kyrkan S:t Jacobi där blev svensk församlingskyrka med Petrus Arvidsson från Gudhem som dess förste präst.

Och så Magnus förstås, Jacobs son, som föddes i Reval/Tallinn, döptes i Olofskyrkan och växte upp i staden. Vi förknippar honom naturligtvis först och främst med Läckö, men Chrispinsson framhåller att Magnus som greve av Arensburg och Hapsal hade stora egendomar i öster och att det var dessa som utgjorde hans ekonomiska bas. I öster var Magnus entreprenör. "Han startade tegelbruk, glasbruk, kalkugn, skogs- och träindustri. De la Gardies industriverksamhet var så omfattande att de hade ett eget rederi som skötte transporterna mellan Dagö-Estland och hamnar i Sverige".

Huvudavsnitten i boken är fördelade på Åbo, Viborg, S:t Petersburg, Riga, Tallinn och Hapsal. Jag imponeras av faktarikedomerna i denna bok som på ett så lättläst sätt påminner om en historia som borde vara mera levande för oss.

Ja, detta är mitt lästips till en Läckövän.